

Dr. Cemil SİMİL

İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku ABD

BELİRSİZ ALACAK DAVASI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
TEŞEKKÜR.....	IX
İÇİNDEKİLER.....	XIII
KISALTMALAR CETVELİ	XXIII
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

BELİRSİZ ALACAK DAVASI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

§ 1. MEDENÎ USÛL HUKUKUNDA TALEP SONUCUNU KESİN OLARAK BELİRLEME ZORUNLULUĞU.....	5
A. Genel Olarak.....	5
B. Talep Sonucunu Kesin Olarak Belirleme Zorunluluğunun Hukuki Dayanağı.....	9
C. Talep Sonucunu Kesin Olarak Belirleme Zorunluluğunun Nedenleri	9
I. Dava Türünün Tespiti.....	9
II. Tasarruf İlkesi	10
III. Hukuki Dinlenilme Hakkı.....	12
IV. Derdestlik.....	13

V. Zamaşımı Kesilmesi.....	13
VI. Hükümün Tesisi ve İcrası.....	14
VII. Yargılama Giderleri.....	15
VIII. Kanun Yoluna Başvuru	17
IX. Maddi Anlamda Kesin Hüküm.....	17
D. Talep Sonucunun Kesin Olarak Belirlenmemesinin Sonucu....	18
E. Talep Sonucunu Kesin Olarak Belirleme Zorunluluğunun İstisnası.....	20
I. Genel Olarak.....	20
II. Belirsiz Alacak Davası	23
§ 2. TERİM SORUNU, BELİRSİZ ALACAK DAVASININ KAPSAMI VE AMACI.....	26
A. Terim Sorunu.....	26
B. Belirsiz Alacak Davasının Kapsamı.....	30
C. Belirsiz Alacak Davasının Amacı.....	35
§ 3. İSVİÇRE, ALMAN VE TÜRK HUKUKUNDA GENEL OLARAK BELİRSİZ ALACAK DAVASI.....	43
A. İsviçre Hukukunda Belirsiz Alacak Davası.....	43
I. İsviçre Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndan Önceki Durum.....	43
II. İsviçre Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki Düzenleme	47
B. Alman Hukukunda Belirsiz Alacak Davası	50
C. Türk Hukukunda Belirsiz Alacak Davası.....	54
I. Genel Olarak.....	54
II. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Kabulünden Önceki Dönem.....	55
1. 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun Kabulünden Önceki Durum.....	55
2. 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'ndaki Durum	58
a. Genel Olarak.....	58

b.	Belirsiz Alacakların Talep Edilme Yöntemine İlişkin Görüşler ve Tam Eda Davasına Alternatif Çözüm Önerileri.....	61
c.	Görüşlerin Değerlendirilmesi	68
III.	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Belirsiz Alacak Davası	72
§ 4.	BELİRSİZ ALACAK DAVASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	75
A.	Genel Olarak	75
B.	Belirsiz Alacak Davasının Kabulüne İlişkin Görüşler	75
C.	Belirsiz Alacak Davasının Reddine İlişkin Görüşler.....	80
D.	Görüşümüz.....	86
§ 5.	BELİRSİZ ALACAK DAVASININ HUKUKİ NİTELİĞİ	94
A.	Genel Olarak	94
B.	Hukuki Niteliği	94
§ 6.	BELİRSİZ ALACAK DAVASININ KISMİ DAVA İLE KARŞILAŞTIRILMASI	98
A.	Genel Olarak	98
B.	Talep Sonucu Bakımından	105
C.	Uygulama Alanı Bakımından	108
D.	Sonuçları Bakımından	111
§ 7.	BELİRSİZ ALACAK DAVASI YERİNE AÇILABİLECEK DAVALAR	116
A.	Tam Eda Davasının Açılabilmesi	116
B.	Kısmi Davanın Açılabilmesi	117
C.	Tespit Davasının Açılabilmesi	119
I.	Genel Olarak.....	119
II.	Belirsiz Alacaklarda Alacak Miktarının Tespitine İlişkin Dava Açılabilmesi (Belirsiz Tespit Davası)	120
III.	Kısmi Dava ile Birlikte Belirsiz Tespit Davasının Açılabilmesi	128

§ 8. BELİRSİZ ALACAK DAVASININ TEMEL HAKLARLA VE MEDENÎ USÛL HUKUKUNA HÂKİM OLAN BAZI İLKELERLE İLİŞKİSİ	130
A. Temel Haklarla Olan İlişkisi	130
B. Medenî Usûl Hukukuna Hâkim Olan Bazı İlkelerle İlişkisi ..	132
I. Tasarruf İlkesi Bakımından	132
II. Hukuki Dinlenilme Hakkı Bakımından	136
III. Somutlaştırma Yükü Bakımından.....	139
IV. Usûl ekonomisi İlkesi Bakımından.....	141
V. Hâkimin Aydınlatma Ödevi Bakımından.....	144
VI. Delillerin Toplanmasına Katkıda Bulunma Yükü Bakımından	147

İkinci Bölüm

BELİRSİZ ALACAK DAVASININ TÜRLERİ VE ŞARTLARI

§ 9. BELİRSİZ ALACAK DAVASININ TÜRLERİ	149
A. Genel Olarak	149
B. Alacağın Miktarının Hâkimin Takdirine Göre Belirlenebildiği Hallerde Belirsiz Alacak Davası (Dar Anlamda Belirsiz Alacak Davası).....	150
I. Genel Olarak Hâkimin Takdir Yetkisi	150
II. Dar Anlamda Belirsiz Alacak Davasında Hâkimin Takdir Yetkisinin Uygulama Alanı	157
C. Alacağın Miktarının Yargılama Sırasında Belirlenebildiği Durumlarda Belirsiz Alacak Davası (Geniş Anlamda Belirsiz Alacak Davası)	175
I. Alacağın Miktarının Karşı Tarafın Verdiği Bilgi Sonucunda Belirlenebildiği Hallerde Belirsiz Alacak Davası	175
1. Genel Olarak.....	175

2. Bilgi Talebinde Bulunmanın Şartları.....	184
3. Mahkemenin Vereceği Karar ve Bu Kararın Sonuçları	186
a. Mahkemenin Hukuki Yarar Yokluğu Nedeniyle Davayı Reddetmesi.....	186
b. Mahkemenin Davayı Dinlenilebilir Kabul Etmesi.....	187
c. İbrahim Talebi Karşısında Davalının Tutumu ve Sonuçları	187
aa. Genel Olarak.....	187
bb. Davalının Elindeki Belgeyi Mahkemeye İbrazı.....	188
cc. Davalının Belgenin Elinde Olduğunu İkrar Etmesine Karşılık Mahkemeye İbraz Etmemesi	190
dd. Davalının Belgenin Elinde Olduğunu İnkâr Etmemesi.....	198
4. Bilgi Paylaşımından Kaçınma İmkânı.....	199
5. Alacağın Miktarının Üçüncü Kişilerin Verdiği Bilgi Sonucunda Belirlenebildiği Hallerde Belirsiz Alacak Davası	201
II. Alacağın Miktarının Delillerin İncelenmesinden Sonra Belirlenebildiği Hallerde Belirsiz Alacak Davası	202
§ 10. BELİRSİZ ALACAK DAVASININ ŞARTLARI	207
A. Genel Olarak	207
B. Alacağın Miktarının veya Değerinin Belirlenememesi.....	209
I. Alacağın Miktarının veya Değerinin Kesin Olarak Belirlenmesinin İmkânsız Olması.....	215
1. Genel Olarak.....	215
2. Objektif İmkânsızlık.....	218
3. Sübjektif İmkânsızlık.....	220
4. Hukuki İmkânsızlık.....	220
5. Geçici imkânsızlık.....	221

II.	Alacağın Miktarının veya Değerinin Kesin Olarak Belirlenmesinin Davacıdan Beklenememesi	222
1.	Genel Olarak Beklenebilir Olmama.....	222
2.	Bilirkişi İncelemesinin Gerektiği Durumlarda Belirsiz Alacak Davasının Açılması.....	227
III.	Miktarı veya Değeri Belirlenebilen Alacaklar İçin Belirsiz Alacak Davası Açılmasının Sonuçları.....	232
C.	Alacaklının Hukuki İlişkiyi Somut Olarak Ortaya Koyması.....	237
I.	Genel Olarak.....	237
II.	Hukuki İlişkinin Kapsamı	240
III.	Hukuki İlişkinin Eksik Ortaya Konulmasının Sonuçları.....	245
IV.	Hukuki İlişkinin Hiç Ortaya Konulmamasının Sonuçları.....	247
D.	Alacaklının Geçici Değer Gösterme Zorunluluğu	248
I.	Genel Olarak.....	248
II.	Alman ve İsviçre Hukukundaki Durum.....	250
1.	Alman Hukukundaki Durum.....	250
a.	Genel Olarak.....	250
b.	İleri Sürülen Teoriler	251
aa.	Asgari Miktarın Gösterilmesini Yeterli Sayan Teori (Sınırsızlık Teorisi)	251
bb.	Üst Sınırın Gösterilmesini Zorunlu Sayan Teori (Bağlılık Teorisi).....	255
cc.	Belirli Bir Miktarın Gösterilesine Bağlı Olarak Belirli Bir Oranda Hareket Serbestisi Taniyan Teori (Serbesti Alanı Teorisi)	256
2.	İsviçre Hukukundaki Durum.....	259
III.	Türk Hukukundaki Durum.....	260
1.	Geçici Miktarın veya Değerin Belirlenmesi.....	260
2.	Geçici Miktarın veya Değerin Eksik Gösterilmesinin Sonuçları	263

3. Geçici Miktarın veya Değerin Hiç Gösterilmemesinin Sonuçları..... 265
4. Geçici Miktara veya Değere Bağlanan Sonuçlar266

Üçüncü Bölüm
BELİRSİZ ALACAK DAVASININ
HÜKÜMLERİ VE TÜRK HUKUKUNDAKİ
BAŞLICA UYGULAMALARI

§ 11. USÛL HUKUKU BAKIMINDAN HÜKÜMLERİ	269
A. Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	269
I. Görevli Mahkeme.....	269
II. Yetkili Mahkeme	272
B. Talep Sonucunun Rakamsal Olarak Belirlenmesi (Geçici Miktarın veya Değerin Artırılması).....	273
I. Genel Olarak.....	273
II. Davacının Talep Sonucunu Rakamsal Olarak Belirlemesi.....	274
1. Davacının Talep Sonucunu Rakamsal Olarak Belirleme İmkânı	274
2. Davacının Talep Sonucunu Rakamsal Olarak Belirleme Zamanı (Geçici Miktarın veya Değerin Artırılması Zamanı)	280
a. Genel Olarak.....	280
b. Hâkimin Süre Vermesi.....	284
3. Davacının Artırdığı Kısım İçin Harç Ödeme Zorunluluğu.....	291
4. Davalıya Rakamsal Olarak Belirlenen Talep Sonucunun Bildirilmesi ve Savunma İmkânının Tanınması.....	292
5. Hâkimin Rakamsal Olarak Kesinleşen Talep Sonucuna Göre Karar Verme Zorunluluğu.....	294

III. Davacının Talep Sonucunu Rakamsal Olarak Belirlememesi (Geçici Miktarı veya Değeri Artırmaması).....	294
1. Genel Olarak.....	294
2. Talep Sonucunun Geçici Miktara veya Değere Göre Rakamsal Olarak Kesinleşmesi	295
3. Geçici Miktarın veya Değerin Değerin Kesinleşmesinden Sonra Davacının Talep Sonucunu Artırması.....	296
a. Davalının Açık Rızası	296
b. İslah.....	297
4. Artırılmayan Kısımın Akîbeti	298
C. Derdestlik	300
D. İspat.....	305
E. Davaya Son Veren Taraf İşlemleri	306
I. Kabul	306
II. Sulh.....	314
III. Feragat.....	317
F. İhtiyati Tedbir.....	319
G. İhtiyati Haciz	323
H. Yargılama Giderleri	327
I. Yargılama Giderlerinin Kapsamı.....	327
1. Harçlar	327
2. Gider Avansı.....	329
3. Vekâlet Ücreti.....	330
4. Diğer Yargılama Giderleri.....	332
II. Yargılama Giderlerinden Sorumluluk	332
I. Kanun Yoluna Başvuru.....	338
J. Kesin Hüküm.....	340
§ 12. MADDİ HUKUK BAKIMINDAN HÜKÜMLERİ.....	345
A. İyi Niyetin Ortadan Kalkması.....	345
B. Faiz	345

C. Zamanaşımının Kesilmesi.....	347
§ 13. TÜRK HUKUKUNDAKİ BAŞLICA UYGULAMALARI...358	
A. Genel Olarak	358
B. Aile Hukukunda Mal Rejimi Nedeniyle Açılacak Davalar	358
C. Borçlar Hukukunda.....	364
I. Maddi Tazminat Davaları	364
II. Manevi Tazminat Davaları.....	372
III. Sebepsiz Zenginleşmede İade Davaları.....	380
IV. Hizmet Sözleşmelerinde İşçinin İşin Sonucundan Pay Alma Taleplerine İlişkin Davalar.....	383
V. Hizmet Sözleşmelerinde İşçinin Aracılık Ücreti Taleplerine İlişkin Davalar.....	384
D. Eşya Hukukunda.....	385
I. Denkleştirme Durumlarında Belirsiz Alacak Davası... 385	
II. Kaynaklara Zarar Verilmesi Durumunda Tazminat Talepleri.....	386
E. Miras Hukukunda Tenkis Davaları.....	387
F. Ticaret Hukukunda.....	391
I. Haksız Rekabette.....	391
II. Acentenin Ücretinin Belirlenmesi	395
III. Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda.....	397
IV. Markalar Hukukunda.....	402
V. Patent Hukukunda.....	409
VI. Endüstriyel Tasarımlar Hukukunda.....	411
VII. Entegre Devre Topografyaların Korunması Hukukunda.....	411
G. İş Hukukunda.....	412
H. İdare Hukukunda.....	423
SONUÇ.....	433
BİBLİYOGRAFYA.....	443